DE
Bekeeringe ende weder-
keeringhe/ die Lovvys du Bois van Rijssel,
(eertijts Priester ende Predicker van S. Franciscus Orden binnen Duynkercke) openbaerlick binnen Leyden gedaen heeft den 3. Junij Anno 1601. op eenen sondach na de Predicatie.

Wt de Françoysche inde Nederlantsche tale ghetrouwelick overghe∫et.

Luc. 15. vers. 6.7.

Verblijdt u met my/ want ick hebbe mijn Schaep ghevonden dat verloren was: Ick segghe u/ datter also blijschap sal wesen inden Hemel over eenen sondaer/ die hem bekeert/ meer dan over neghenentneghentich rechtvaerdighe/ die gheen bekeeringhe en behoeven.

TOT AMSTERDAM,
Voor Laurens Jacobsz. Anno 1601.

De eervveerdighe Leeraren, Ouderlinghen ende Diakenen der Fransche Ghemeynte tot Middelburch, vvenschet *Lowys du Bois* gheluck ende salicheyt.

EErweerdighe Broeders/den lust die ick hebbe om te getuygê hoe seer ick in u. l. achte gehouden te zijn/om dat ghy my/die uyt den afgront der verderffenisse quam/ niet alleenlick vriendelick ontfangen/maer oock tot noch toe onderhouden hebt door uwe mildicheyt: Dien lust doet my u.l. geven niet het gene dat ghy voor sulck een weldaet verdient/ maer t'gene dat ick nu can geven/u.l.biddende dat ghy meer op het herte des gevers/dan op de cleynicheyt der gifte willet acht nemê. Ick sende u de Wederroepinge/ die ick van het Pausdom openbaerlick binnê Leyden gedaen hebbe / van welck Pausdom my God door sijne grondeloose barmhertichheyt gebracht heeft tot een sterck voornemen ende belijden van in de ware Religie te willen sterven ende leven. God die sijn werck in my begonnen heeft/wil het volbrengen/ende u.l. Eerweerdige Broeders van dage te dage laten toenemê in sijne geestelicke ende lichamelicke heylige gaven / ende door de selve genade die hy my bewesen heeft/ wil hy roepen de gene die noch versopen zijn in den poel ende onreynicheden des Pausdoms/die men in het Pausdom Ordens noemt / verhalende oft voortbrenghende dit corte woort/dat onder sich begrijpt het beduytsel/datter niet dan Babylonische confusie in het midden van haer en is te vinden. In Leyden den 14. Junij 1601.

Uwer Eerweerdighe
Alderootmoedichste Dienaer
Lowys du Bois.

Aen
LOVVYS DV BOIS
Aengaende
Sijne Bekeeringhe.

GHY zijt uyt Babylon, naer Gods ghebodt ghevloden,
Om vlieden van de straf, die haer God heeft bereyt:
Ghy zijt van haer ghevlucht, of God heeft u gheleyt,
Om dat voor Babels Hoer, de Kerck zy eer gheboden.
Du Bois *verghetet niet de weldaet vanden Heere,*
Maer looft hem dach en nacht, dat hy u heeft bekeert,
Door sijnen Heyl'ghen Gheest, die ons Gods weghen leert:
Als ons de Heere helpt, moet men hem loven seere.
Bidt hem die sulck begin in u eerst wilde wercken,
Dat hy u tot sijn eer, en tot u salicheyt,
Tot aller menschen hulp, bewijs sijn goedicheyt:
Die God tot Leeraer heeft, die coemt uyt Babels percken.

Vliedt quaet, doet goet.

De bekeeringhe ende wederroepinghe

die Lovvys du Bois van Rijssel (eertijts Priester ende Predicker van S. Franciscus orden binnen Duynkercke) openbaerlick binnen Leyden ghedaen heeft den 3. Junij Anno 1601. op eenen Sondach naer de Predicatie.

Ick stae hier in de tegenwoordicheyt Godes des Vaders ende sijner uytvercoren Engelen/ ende dese Christelicke vergaderinghe/ om in eener somma te verclaren/ wat ick in vorigen tyden geweest hebbe/ende van hoedanighen wil ende ghenegentheyt ick nu ben/ende waer toe ick hope te comen/ door de ghenade mijns Gods: zijnde teghenwoordelick uyt het midden der misbruycken eñ abuysen vander Papisterie uytghegaen/ eenen poel van aller godloosheyt/ waer door den naem des Heeren wort so schendelick verontheylighet/ende den afgoden so onbeschaemdelick toegheeyghent. Siet daerom/beminde broeders/so ben ick nu uytgegaen van desen verderffelicken Dool-hof der vervloeckte dwalinghen/ende daer en is niemant/ hebbende alleenlick een weynich verstants der waerheyt/ die niet van gantscher herten de selve sal ontvlieden/ ende een grouwel daer van hebben/ achtervolghende de schoone vermaninghe/ die ons vanden heylighen Euangelist Joannes ghedaen wort in sijne Openbaringhe aent 18. Cap. Gaet uyt van haer, mijn volck, op dat ghy harer sonden niet deelachtich en wort, op dat ghy niet van hare plaghen en ontfangt, &c. Apoc. 18.4.

Nu dan/ghelijck God in dit gheestelick Babylon/ ende onder dit Coninckrijck des Antechrists/ heeft noch altijts sijne Wtvercorene/ soo treckt hy oock de selve daer na ter gheleghener tijt uyt desen poel der vervloeckinghe ende der duysterheyt van dwalinghe ende onwetentheyt/ om tot hem te brenghen. Soodanich als ick nu ben door de ghenade mijns Gods/ die my de ooghen gheopent heeft om te verstaen de valscheyt ende trouweloosheyt der Roomscher kercke/ in de welcke ick hier voormaels ben opghevoedt ende gheleert gheweest van de secte der superstitieuser Ordere van S. Franciscus/ ende een van hare voornaemste favoriseerders/ oeffende het Priester ampt eñ de vervloecte offerhande deser Synagoge. Nochtans so ist/doen mijn hert noch verhart/ ende mijn verstant met onwetentheyt noch omtrocken was/ dat ick meynde in Godes huys te wesen ende int midden sijner kercke/ ende de weghen die daer leyden ten val ende verderffenisse/schenen my voor goet ende oprecht te wesen. Maer nu tegenwoordelick door de ghenade Gods onses Vaders/ die (achtervolgende den grooten rijckdom sijnder uytnemende

Ephes. 2.7. heerlicker ghenade/ ghelijck den Apostel aent 2. Cap. totten Ephes.
is betuyghende/ ende gelijck de innerlicke beweginge sijnder vrient-
licker barmhertichept / my soo ghenadelicken heeft ghetrocken uyt
desen poel der onwetenhept tot sijner kennisse) my de ooghen als nu
gheopent hebbende / ende mijn verstant verlicht / bemercke ick nu/
hoe verre ick vanden rechten wech der ghelucksalichept ghedwaelt
hadde/soo yverich over de traditien ende insettinghen der vaderen/
Galat. 1.14 met den Apostel Paulo voor sijne bekeeringhe/ ghelijck hy selfs ver-
haelt int 1. totten Galaten/ zijnde in een huys vol ongherechtichept
ende besmettinghe / daer de waerhept van Godes woort lept onder
de voet ghewoꝛpen: al hoe wel sy nochtans schijnen Gods woort in
de boecken des Ouden ende Nieuwen Testaments begrepen/ te on-
derhouden/ om also de oogen van t'gemeen simpel volck te verblin-
den/de welcke sy ondertusschen besich houden met ingheboerde tra-
ditien / die niet alleenlick in de hepliche Schriftuere (de welcke een
oprecht richtsnoer is van alle waerhept) nerghens ghevonden wor-
den/ maer oock metter daet gantschelick daer tegen zijn strijdende/
hen makende te ghelooven/ dattet genoech is / so sy onderwijlen seer
religieuselick ende Godsdienstelick blijven volherdē in harer Apen-
spelen/Ceremonien/ende Kercken-ghebruycken/als daer is het seer
soete ghesanck der Misse/der Vespertijnen ende Mettijnen : niet toe
latende/ dat de verborgenthedē onser salichept in de heplige Schrif-
tuere vervaet/souden van eenen yeghelicken verstaen worden/maer
dattet alles in vreemder tale soude ghespeelt worden/ hebbende niet
te roeren tot datse meer vreesen dan dit eenighe punct/te weten/ dat
Godes woort in een bekende tale overgeset zijnde/ een yegelick daer
upt volcomen verstant ende kennisse soude moghen scheppen: Maer
ter contrarien soo ist verboden/dat niemant so stout zy den Bybel te
lesen/ofte in haer huysen te hebben/ houdende die als suspect en voor
ketters/diese by hen bewaren/ ende also houden sy se indē toom door
dreyghementen van gevanckenisse ende van doot / inden naem ende
t'ghebodt des Paus/die eensdeels so door listichept/ soo door tyran-
nye meer dan Barbarisch / zijnde allencrkens voort ghecropen tot
int midden der Kercke / hem selven segghende (O vervloeckte blas-
phemie) te wesen den Vicarius ofte Stadthouder van Jesus Chri-
2.Thess.2.4 stus/ ende t'Hooft sijner Ghemepnte / gheseten als God inden Tem-
pel Gods: ghelijck daer geschreven staet int 2. Cap. aen den 2. tot den
Thess. ende sonder alle beschaemthept ontroovende/ende sich selven
toe epghenende de eere/die de hepligheSchriftuere gheenen anderen
toeepghent als Jesu Christo alleen (het ware Hooft van sijne Wt-
Eph.4.eñ 5 vercorene/ aent 4. ende 5. Cap. vanden brief totten Ephes. ende aent
Col.1.eñ 2. 1. ende 2. totten Coloss.) gebruyckende niet alleenlick macht ende ge-
welt sonder alle recht ende reden over alle Monarchen en de Poten-
taten der Aerden/ so datse haren hals onder sijnen voet moeten buy-
ghen

ghen/ende sijn ghedwonghen met een meer dan knechtelicke slaver-
nye/ dē voetsoel sijnder pantoffele te cussen: Maer het meeste dat on-
verdraechlick is voor God ende de menschē/ dat hy oock mede soect
over de arme sielen ende conscientien seer wreedelick zijn heerschap-
pie te hebben / teghen t'gheen dat den Apostel seyt aent 1. Cap. van
den 2. totten Corint. hen ontlastende van eenē ontallicken hoop van 2.Cor.1.8.
menschen instellinghen ende beuselinghen/eenighe inden ban stellen-
de / andere tot een Anathema ofte vervloeckinghe / verghevende de
sonde met voller macht/canonizerende de heylighen/segghende hem
selven macht te hebben/ ja boven de Engelen/ om haer te ghebieden
ende voor boden te gebruycken/ende achtervolgende de selve cracht/
vereenicht met een wijsheyt meer dan Godlick/ soo hy seyt/ leert hy
ende onderwijst sijne Cudde / haer ghevende het rechte verstant
ende meeninghe der heyligher Schriftuere / als de eenighe ende op-
perste uytlegghet der selver/ in alle waerheyt haer inleydende : diese
ondertusschen nochtans is anders niet voedende dan met een we-
relt vol traditien ende instellingen der menschen/ ende dat met sulc-
ken bedwanck/ datse gantsch niet toegelaten worden daer teghen te
segghen/ noch het met de heylighe Schriftuere te mogen ondersoec-
ken/ de waerheyt der heyligher Schrift met haer Decreten eñ Sta-
tuten te willen beschamen. Het welcke als voorby gaende/ons claer-
licken ghenoech onderwijst / de liefde ende gheneghentheyt van sulc-
ken Herder / de welcke hy sijne Schapen is draghende / daer hy in
plaets om haer met dese heylsame leere te voeden / die ons God in
sijn woort is voordraghende / ende haer te drencken van het salich-
makende water der ghenaden/ welcke God door de ware ende suy-
vere Predicatie sijns woorts/ in onse herten laet vlieten/ten teghen-
deel haer neder worpt ende versloct in eenen afgront vol alder dwa-
linghen ende superstitien/ende t'gemeen volck so ongoddelicken met
aller ongherechticheyt ontrecken het lesen der heyligher Schriftue-
re/het welcke (God moet geclaecht zijn) mits de onwetenheyt daer
t'meestendeel in ghehouden wort/niet en connen haer besluyt nemen
in t'gheen dat tot harer salicheyt is dienende/ haer voorstellende een
ontallicke menichte van traditien/gesmeet uyt des menschen breyn/
tot grooten nadeel van de heylighe Schriftuere / als oft sy niet vol-
comen genoech en waer ter salicheyt/ haer lasterende nu van onvol-
comenheyt/ dan van duysterheyt/ teghen het vol ende expres getuy-
ghenisse des Apostels Pauli aent 3. Cap. des tweeden briefs tot Ti- 2.Tim.3.16
moth. Alle Schrift is van God in ghegheven ende oorbaerlick tot lee-
ringhe, tot straffinghe, tot verbeteringhe, tot onderwijsinghe, die inde
rechtvaerdicheyt is: op dat de mensche Gods gheheel zy tot alle goede
wercken volmaectelick onderwesen.

Dit isset daerom dat ons de ooghen open doet/ dat ons het herte
raeckt/eñ ons stelt op den rechten wech/ van dwelcke wy nochtans
van

van natueren af dwalen / ende dat ons openbaert de verborgenthe-
den onser salicheyt. Want ghelijck oock ten rechten seyt een Outva-
der S. Chrysostomus: Men moet ghelooven (seyt hy) alleenlick de
heylighe Schrifteure, door dese deure comen in beyde de Schaepher-
der ende Schapen: die door haer niet in en coemt, is een dief, want het
is de Duyvel selver eyghentlick yet tot de geboden Gods meer te voe-
ghen. Ende siet daerom hoe claerlicken ons God ghebiedt aent 4.
Deut.4.2. Cap. Deut. ons met desen reghel te vreden houden / om de waerheyt
mette leughen daer door te onderkennen: Ghy en sult daer niet toe
doen, dat ick u gebiede, ende en sult daer oock niet af doen: op dat ghy
bewaren meucht de gheboden des Heeren uwes Gods, die ick u gebie-
de. Willen wy nu hebben een meer duydelicker bevel? Eñ wat doen
daerentusschen nochtans onse Doctoren van de Roomsche Syna-
gogue? Sy hebben noch haren toeganck tot instellinghe van men-
schen / buyten jae teghen het woort Gods / daer by voeghende ende
aftreckende nae haer goet welbehaghen. De heylighe Schrift / seg-
ghen sy / en is niet volcomelick ghenoech / sy is te duyster ende oock
te hart om te verstaen / men moetse beduyden ende verlichten door
onse traditien. Maer (ick bids u) wat voor een ander volcomenheyt
sullen sy connen voor ons vinden / om totte salicheyt te gheraecken?
2.Tim.3.15 So het so is / laet ons eens hooren wat den Apostel seyt aent 3. van
sijnen tweeden brief tot Timoth. De heylighe Schriftuere (seyt hy /
schrijvende tot sijnen Discipel Timotheum) is machtich u wijs te ma-
ken ter salicheyt, door het gheloove dat in Christo Iesu is. Ende aent
Joan.20.31 20. des heylighen Joannis / worden wy teenemael tot de heylighe
Schriften ghesonden / want dese zijn gheschreven (seyt hy) op dat wy
de salicheyt door het geloove alleen aen Iesum Christum daer in sou-
den hebben. Het welcke oock daerom de Propheet David aenghe-
Psalm 119. merckt hebbende / schrijft in sijn 119. Psalm: O dat uwe woorden
vers. 103. eñ mijn siele soeter zijn, dan honich mijnen monde: uwe wet ende woort
105. is mijns voets lanteerne, ende een licht op mijnen weghe, dat ick niet
en struyckele.

Maer / seggen sy / ist niet een prijswaerdighe sake / om God te die-
nen nae de instellinghe onser Vaderen / ende ons daer aen te houden?
Ist niet een sake Gode behaghelick / te aenroepen sijne heylighen / te
gaen in Pelgrimagie / den vasten voor te vasten / te biechte te gaen /
ende de Misse te hooren? Maer ick bids u / op wat fondament staet
dit ghetimmert / eñ wie heeft sulcx van uwe handen vereyscht? Wil-
len wy God dienen / laet ons onsselven na sijn woort reguleren / laet
ons sijnen heylighen wille daer in ondersoecken / ende die ghevonden
hebbende / laet ons den selven achtervolgen ende ghehoorsaem zijn.
Ende inder daet daer en is nerghens soo cleynen heer ofte meester /
die niet en vereyscht ghedient te worden naer den wil / de welcke hy
sijne ondersaten ende discipulen heeft voor ghescbreven vant t'gheen
sy behoo-

ſy behooren te doen. Waerom ſullen wy dan God ontblooten van
ſijn recht/die in ſijn woort ons ſijnen heylighen wille heeft gheopen-
baert/ ende op wat wijſe hy van ons wil ghedient zijn. Willen wy
hem dan ghehoorſaem weſen / laet ons niet ſoecken in ons ſelven
middelen om hem behaghelick te weſen/ noch onſer Vaderen inſtel-
linghen na te volghen/ achtervolghende Gods ghebodt totten kin-
deren Iſrael aent 20. Cap. Ezech. Ghy en ſult na uwer vaderen ghe- Eze. 20. 18.
boden niet leven, ende hare rechten niet houden, ende u lieden aen ha-
re afgoden niet verontreynighen: want ick ben de Heere uwe God,
na mijne Gheboden ſult ghy leven, ende mijne Rechten ſult ghy hou-
den, ende daer na doen. Want ghelijck God ſpreeckt aent 55. Capit.
vanden Propheet Eſaie: Vwe wegen (ſeyt hy) en zijn niet mijne we- Eſaie 55. 8.
gen, ende mijne gedachten en zijn niet uwe gedachten, &c. Ende aent
15. des Euangeliums Matth. Te vergeefs eeren ſy my, leerende voor Matt. 15. 9
leeringhe geboden der menſchen. Maer laet ons liever onſſelven tot
hemwaerts neyghen / overmits hy ons door ſijn woort ſo goetgun-
stichlicken noot. Ende ghelijck een goet Oudtvader ſeyt Cyprianus Cyprian. epiſt. 3, lib. 2,
ghenaemt: Laet ons niet ſien op die dingen, die daer voor onſen tijden
zijn ghedaen ende gheleert, ſo wy Ieſum Chriſtum willen naer volgen:
maer laet ons voor alle dingen onſe ooghen ſlaen op t'gheen dat Chri-
ſtus, die daer is geweeſt voor alle menſchen, ons bevolen heeft te doen,
achtervolghende veel liever de waerheyt dan de ghewoonte. Ende al
waert oock ſchoon dat een Enghel uyt den Hemel u een ander Euan-
gelium predicte, dan t'ghene dat ick u Euangelizere (ſeyt den Apoſtel
aent 1. totten Galat.) dat hy zy een Anathema ofte vervloeckinghe.
Waer ten teghendeel onſe Doctooren door een Panſelicke macht/
alle de ſelve voor verbloect achten / die hare traditien ende inſtellin-
ghen der menſchen niet en ſullen voor goet houden.

Maer is dit ſo grooten wonder (gheliefde broeders) ſo ſulck een
ſoorte van menſchen haer ſelven ſo groote vyanden vertoonen tegen
de waerheyt ende de heylighe Schriftuere/aenghesien datſe oock ſo
ſtout zijn ſo verre te comē/ datſe oock boven alle die blaſphemien ē
laſterredenen / die ſy teghen dit woort zijn uyt ſpouwende / Ieſum
Chriſtum ſelver ende ſyn ampt zijn ondertruppende / hem beroo-
vende van ſijn eere/ die hem alleen toecomt / voor God ſijnen He-
melſchen Vader in de werckinghe van onſer ghenadighe verloſſin-
ghe/ hem oock ontblootende van ſijne offerande door hare verdien-
ſten ende indulgentien/getrocken uyt de ſchat-camer van de Room-
ſche Synagogue/ die daer vol is van verdienſten der Apoſtelen / ē Act. 8. 18.
der heyliger Martelaren / ende van hare wercken van ſupereroga-
tien ofte boven-voldoeninghe/ſo ſy het arme volck maken te geloo-
ven: ſo dat de gheen die groote macht hebben in ghelt ende goederen
(want dat de voornaemſte ſpit is die haer ghebraet doet omkeeren/
ende keucken wel roocken) de ſelve coopen / meynende daer door de

salichept te vercrijghen: ende siet hoe sy weten uytdeylinghe te doen
ende met ghelt te verhandelen/ na haer meyninge ende goetduncken
van den bloede Jesu Christi: waer in sy ghelijck zijn/ niet Symoni
Petro/maer Simoni den Toovenaer/waer van gemeldt wort aent
8.Cap. van de Handelinghen der Apostelen/ ende in eender somma
met voeten treden de offerande Jesu Christi/ door de vervloecte of-
ferhande van de Misse: ick noemse vervloeckt/ende dat ten rechten:
Want soo daer eenighe punct zy/ waer in de Duyvel hem selven in
sijne onbeschaemthept ende listighe erchept is verheffende/so ist ghe-
wisselick dit selve. Want/ick bids u/wat ist doch dan van de Misse/
dan een openbaerlicke ende vervloeckte ontheyliginghe van de ver-
dienste Jesu Christi? een sulcke ontheyliginghe/ waer door niet al-
leenlick het lichaem onses Heeren Jesu Christi hier beneden opter
aerden wederom ghedoot wort(hy die opgevaren is in de Hemelen/
verheerlickt van God sijnen Vader/ende gheseten tot sijner rechter-
hant/om wederom van een mensche gebroken te worden/ als zijnde
begrepen in een stucxken deechs) maer oock de groothept/ de volco-
men voldoeninghe/ de cracht/ als oock de eewichept van alle sijne
verdiensten gantsch t'onderworpen/ daer ons de heylighe Schrift
nochtans ten teghendeel so opentlick onderwijst daer teghen/ tegen
een sulcke monster van dwalinghe/ ons vermanende dat door het
bloetvergieten onses Heeren Jesu Christi eenmael aent cruys upt-
ghestort/wy alleenlick de salichept vercrijgen/ende niet door de ver-
vloeckte offerhande van eenen Priester die tselve wederom opoffert
ende verscheurt wederom gelijck een wreeden beul/ het lichaem des
Heeren Jesu Christi: dattet is door sijne eenighe sacrificie ende of-
ferhande/ die hy ons ghedaen heeft/ gelijck den Apostel sulcx is ver-
1.Cor.1.30. clarende aent 1.Cap. vanden eersten brief totten Corinthen: Welcke
onse wijsheyt van Gode geworden is, ende rechtvaerdicheyt ende hey-
licheyt ende verlossinghe. Die door sijn eygen bloet eenmael ingegaen
in het heylige, een eeuwige versoeninghe gevonden hebbende, waer
Hebr. 9.12. van den Apostel ghetuychnis gheeft aent 9. totten Hebreen: daer hy
een ghelijckenisse maeckt met de sacrificien des ouden Testaments/
met de offerhande onses Heeren Jesu Christi/ ende ons het onder-
schept toont van d'een teghen d'andre/ stellende als ten tegendeel de
onvolcomenhept/onvolmaecthept/ende de cleyne volherdinghe van
desen (want sy moesten alle jaer vernieut wesen) tegen de voldoenin-
ghe/ volcomenhept ende eeuwighe offerhande onses Heeren Jesu
Christi/ende siet daerom int nieuwe Testament (men leset soo dick-
wils alsmen wil) ghy en sult nerghens een woort vinden/ ick spreke
niet alleenlick van de Misse/ het welcke eens Duyvels versieringhe
is gheweest/ maer oock van eenighe andere Propriatorien/ Sacri-
ficien (want so syse noemen) sy moghen zijn so sy willen/ dan van de
eenighe offerhande Jesu Christi/ de welcke van God sijnen Vader
ghesalst

ghesalft zijnde/om een eeuwighe Priester te wesen na de ordeninghe Psal. 110.4
Melchisedech/ ghelijck ons de heylighe Schrift vermaent/ die hem
selven ghewillichlick overgegeven heeft in den doot/ ons in eeuwic-
heyt met God sijnen Vader versoent.

So de sake so claer is / wat sullen onse Doctoren hier teghen seg-
ghen/om hare Misse staende te houden/die met dese passagie der H.
Schriftuere so gantschelick omgeworpen is? Aengesien sy de woor-
den des Apostels niet connen voor goet houden / oft sy moeten haer
selven beschuldighen van dit haer misbruyck. De reden is gantsch
claer/want so de Levitische sacrificien ende offerhanden hebben ge-
heel onvolmaect ende onvolcomen gheweest / om de sonden der kin-
deren Israels af te wasschen/overmits datse dickwils ende menich-
mael vernieut ende herdaen moesten werden/ hoe veel te meer sal de
offerhande Jesu Christi van een cleyne achtinghe wesen voor God
sijnen Vader/ als sy niet alleenlick alle jaer / maer oock alle daghe/
jae bycans alle ure moet nootsakelick van eenen Priester wederom
vernieut ende herdaen worden? Ende siet / nochtans dit is de leere
van dien grooten Vicarius Jesu Christi/van sijne Bisschoppen ende
ondersteunselen/ als Cardinalen/ etc. Aenmerckt toch eens het in-
houdt van dit schoon Sacrificium/ dat ons in de Misse wort voor-
ghebeelt: Wat noeme ickt een Sacrificium/daert nochtans niet an-
ders is als een opentlicke bespottinge van Christus ende sijne ver-
diensten. Want ghelijck den Apostel seyt aent 7. tot den Hebreen/dat Hebr. 7.22.
daer geen bloetvergietinge en is/ daer oock geen Sacrificium en is.

Siet aen de leere in eender somma / daer met sy t'ghemeyn volck
drencken/ wanneer daer questie is om salich te worden/ sy houdense
hanghen aen hare instellinghen ende verdiensten der menschen: daer
ten tegendeel de H. Schriftuere ons allesins so claerlicken leert / dat
wy niet uyt ons selven / noch door onse verdiensten hem eenichsins
connen behaghelick wesen/dan dat wy door het gheloove alleenlick
de salicheyt vercrijghen/ende dattet sijne enckele goedicheyt is: ghe-
lijck wy lesen aent 3.4.5. ende 10. Cap. totten Romeyné/ ende aent 2. Rom. 3.4.5.
ende 3. totten Ephes. Daer den Apostel so opentlick alle dese verdie- ende 10.
ners gantsch uytsluyt/daer hy seyt: Ghy zijt salich gheworden door Eph. 2. eñ 3
ghenade, door het gheloove, ende dat niet uyt u selven, tis de ghenade
Gods: niet door de wercken, op dat hem niemant en beroeme. Ende
aent 3. totten Philip. Ick achte, seyt dẽ Apostel sprekende van sijnen Philip. 3.8.
persoon (daer hy nochtans duysentmael meer hadde mogen roemen
van de volmaeckheyt ende heylicheyt van sijne wercken/dan nu te-
ghenwoordelick onse Papisten.) Ick achte (seyt hy) my selven gantsch
ontbloot te zijn van yet dat uyt my selven soude comen, achtende alle
dingen voor schade om de waerdicheyt der kennisse Christi Iesu mijns
Heeren, om wiens wille ick alle dingen als dreck gherekent hebbe, op
dat ick Christum winne. Begeeren wy een meer claerder ende helder

ghetuyghenisse/om ons in ons ſelven te vernederen/ende ons ſelven
tot God te verheffen/om ſijne genade hem af te bidden? Ende noch-
tans is de booſheyt van de Roomſche Clergye ſo groot/ende het ar-
me volck ſo verblint/dat ſy niet eens op haer ſelven en dencken/ende
op de onwaerdicheyt van hare verdienſten / de welcke niet en zijn:
ende in plaets datſe roepen met den Pꝛopheet David in ſijnen 143.
Pſal. 143.2 Pſalm: En gaet niet Heere int gerichte met uwen knecht, want voor u
en is geen levendich menſche rechtvaerdich, comẽ ſy haer ſelven noch
te vleyen/ende bꝛenghen te rekenen vooꝛ God hare verdienſten ende
waerdicheden/ om daer dooꝛ ſalich te woꝛden / ofte ten minſten ten
deele. Waer in wy aen te mercken hebben de groote liſticheyt des
Duyvels/ de welcke kennende onſe crancheden/ ende daer wy meeſt
ſwack zijn/ eñ ſiende dat de menſche natuerlicker wijſe gantſch ghe-
neghen is tot een ydel goetduncken van ſich ſelven/ ende dat hy ſeer
gheerne hem ſelven pluymſtrijckt/wat doet hy? Hy ſtelt hem voꝛen
ſijn verdienſten ende goede wercken / op dat hy daer in ſijn betrou-
wen ſtellende/onderwijlen ſoude vergeten de ghenade Gods te om-
vatten/de welcke ons ſalich maect in Jeſu Chꝛiſto. Eñ ſiet daerom
ſo daer eenighe leere zy in de gantſche Godheydt/ de welcke met des
Duyvels ondermenginge is vervalſcht/ſo iſt deſe ſelve: dats te we-
Vãde Rechtvaerdich-makinghe.
ten van de ghenadige Rechtvaerdichmakinghe van den armen ſon-
daer vooꝛ God/ſo dat hy eens de waerheyt van deſe leere hadde om
ghewoꝛpen den waren grontſlach onſer ſalicheyt / hy ſeer lichtelick
ſoude connen comen tot het eynde van ſijn vooꝛnemen / aenghesien
dat buyten dit ſelve/daer geen leven meer en zy vooꝛ den armen ſon-
daer/gheen ghenade/geen verbont/ geen belofte/ dan in eender ſom-
me te ſegghen/een enckele vervloeckinghe/ ſo wy maer oock op het
alderminſte op ons ſelven willen vertrouwen / om eens te dencken
om yet te verdienen. Maer ick bids u/van waer comen ſo veel ſuch-
ten/ſo veel weenen/ſo veel tranen/ende in eender ſomma/ ſo veel on-
gheloovicheyt ende miſvertrouwen vande ſeeckerheyt haerder ſalic-
heyt/inden artijckel des doots/ ende dat niet alleenlick onder t'ghe-
meyn volck/maer ooc ſelfs int midden van hare Pꝛieſters eñ Leytſ-
luyden/ja ſo verre datſe gantſch wanhopẽ ende haer ſelven verdoe-
men/ontbloot van alle bevoelinghe van de heylſame genade Gods/
is dat niet dat ſy aenmerckende/ ende ſeer neerſtelick onderſoecken-
de hare wercke/ niet en vinden in haer ſelven dat beſtaende can blij-
ven vooꝛ ſulcken rechtvaerdighen Richter? Het is wel ſekerlick dat-
tet ſo is. Want die en zijn anders niet dan ſwacheden ende ſtincken-
de beſmettinghen : ende in plaets van ghetrooſt te woꝛden dooꝛ de
overdenckinghe van hare verdienſten ende goede wercken/aen den
leſten adem haers levens / waer op oock terſtont volcht de uyterſte
ſalvinghe/ſo ſyſe noemen/van eenen Pꝛieſter gedaen/ de welcke met
een gheheylichde conſacreerde olye ofte ſalve / waſcht ende reynicht

den armen ſiecken van ſijne ſonden/ende in een ſomma/door de waſ-
ſe kaerſſen die nacht ende dach ſtaen branden voor het graf/t'gelupt
der clocken/Miſſen/Vigilien/ De profundis, & Requieſcant in pace:
Dat is/upt der diepté/ eñ laetſe in vrede ruſten/eñ andere meer ſulc-
ke apenſpelen. Deſe dinghen dienen haer ten teghendeel als naelden
ende prickels in hare conſcientien/ſoeckende vertrooſtinge in dingen
die niets en vermoghen/in plaetſe om haren toevlucht te hebben tot
het bloet Jeſu Chriſti/het welcke ons reynicht van alle onſe ſonden/
ghelijck den Apoſtel S. Petrus verhaelt aent 1. Cap. van ſijnen eer- 1. Petri 1.
ſten brief. Ende alſoo nochtans gaet het toe/ dat het arm volck ſich verſ. 18. eñ 19.
aldus laet leyden ende brengen tot haren val ende eeuwigen verderf
door deſe verleyders ende bedriegers der ſielen. Siet toch/dit is den
ſoeten trooſt die ſy hebben om haer te wapenen tegen dē aencomen-
den ſtrijt des doots ende des duyvels. Siet dit is de geruſtichept eñ
den vrede die ſy hebben in haer ghemoet ende conſcientien opt eynde
van haer leven. Boven deſe ongheloovichept ende miſvertrouwen
daer met ſy ſo aenghevochten worden / belanghende de onſekerhept
haerder ſalichept/ſo en ſien ſy anders niet dan de pijnē ende tormen-
ten die haer berept ſtaen/ geſonden wordende (ſelfs naer de doot) tot
een Vagevyer/ſo veel te meer te beſpottelicker/ mits dattet nergens Vant Vagheyper.
ghevonden wort/ om daer berou ende boete te doen / op dat de arme
ſielen/die in deſe werelt niet genoech verdient en hebben/daer ſouden
lijden voor eenen ſekeren tijt/ de pijnen vant Vagevyer/ int vyer ge-
braden zijnde/de een meer/dander minder/alſo ten leſten mogen den
Hemel ende de eeuwighe ſalichept verdienen.

Maer om een weynich noch wat beter te ontdecken hare dwalin-
ghen ende abuyſen/ hoe ſullen de Doctoren van de Roomſche kercke
haer ſelven voor God connen verontſchuldighen/ nademael ſy het
volck niet alleenlick weeren vande ware aenroepinge Godes/maer
oock hen ſelfs ghebieden om de creatueren te aenbidden / ende datſe
haren toeganck nemen tot de Santen ende Santinnen/om tuſſchen
God ende haer te middelen in allen haren noot ende ghebreckelick-
heden. Een leere gantſch strijdende teghen de H. Schrift. Want on-
derſoeckt de gantſche H. Schrift van bladt tot bladt / ende dat van
den beginne tot het eynde toe/ghy en ſult nerghens vinden/ noch ge-
bodt van dit te doen/ noch belofte / noch exempel van eenige diet ge-
daen/t'zy onder het oude ofte nieuwe Teſtament/ghelijck die vande
Roomſche kerck doen/ de welcke als ſy met de peſt beſmet zijn/ haer
toevlucht nemen met haren ghebeden tot S. Andries / ofte tot een
S. Rocquis: zijnde in eenich onweder / ofte in perijckel van ſchip-
breuck te lijden / ſoo nemen ſy haren toevlucht tot S. Niclaes/ ofte
S. Clemens/ende ſo achtervolghende na de verſchepden qualen die
hen over comen. Ende en is dit niet nochtans daer de H. Schriftue-
re ſo gantſch teghen ſtrijt / de welcke ons als metten vingher wijſt/

Psal.18.2. wien wy moeten bidden. De Propheet David in sijnen 18. Psalm: De Heere (seyt hy) is mijn rotzsteen, mijn burcht, mijn verlosser, mijn God, mijn troost, op dien ick vertrouwe, mijnen schilt, ende den hoorne mijns heyls, ende mijn beschutter. Ende inden 3. Psalm: Ick roepe
Psalm 3.5. aen met mijnder stemme den Heere, so verhoort hy my van sijnẽ heyligen berge: Ick en vreese my niet voor veel hondert duysent, die hen rontom tegen my leggen. Hier beneffens zijnder ontallicke dusdanighe passagien/ de welcke ons van de H. Schriftuere worden voorgedragen/ om ons daer mede te toonen/ dat men niet op de cracht eñ arm der menschẽ hem moet verlaten/ noch eenige hulp van creatueren verwachten/ maer datmen sijnen toeganck moet hebbẽ tot God alleen/ die ons van alle quaet beyde can ende wil verlossen.

Maer is dit niet een groote onbeschaemtheyt (seggen sy) eñ te seer stoute vermetelheyt om alsoo voor God te verschijnen/ sonder de intercessie ofte middel van eenige Sante eerst te gebruycken? Op welcke vrage ick van hen geerne wilde wetẽ/ of het vermetelheyt zy Gode gehoorsaem te wesen/ eñ zijn gebodt te achtervolgen? Ick en acht niet datse so onbeschaemt zijn/ dan datse dat moeten bekennen. Nademael wy dan inde H. Schrift dit ghebodt hebben/ dat wy in allen noot onsen toevlucht tot God moeten hebben/ met een waer ende levendich geloove/ eñ met gewis ongetwijfelde versekeringhe van het gene te vercrijgen/ dat wy van hem zijn biddende/ ghelijck daer seer oogenschijnlick in den 50. Psalm des Propheten Davids beschrevẽ
Psal.50.15. staet: Roept my aen inder noot (spreect God) so wil ick u verlossen, so sult ghy my prijsen. Laet ons oock toegaen ghelijck den Apostel seyt
Hebr.4.16. aent 4. totten Hebreen: Laet ons toegaen met vrymoedicheyt, tot den throon sijnder genaden, op dat wy barmherticheyt gecrijgen, ende genade vinden inden bequamen tijt der hulpe. Ende so wy eenen Middelaer soecken tusschen ons ende den Vader / so en moeten wy onsen
Rom. 3.34. toevlucht niet nemen tot de heyligen: want Christus is voor ons gestorven/ ja veel meer/ die oock opgewect is/ de welcke oock ter rechter hant Gods is geseten/ de welcke oock voor ons bidt: gelijck den Apostel sulcx verclaert aent 8. totten Romeynen. Hy is alleen onsen Middelaer ende Advocaet inde tegenwoordicheyt Gods sijns Vaders,
1. Joan. 1.2. door den welcken wy eenen toeganck hebben tot hem, om barmher-
Hebr.2. ticheyt van hem te vercrijgen, seyt den Apostel aent 2. totten Hebreen. Tot hem dan moeten wy onsen toevlucht nemen in alle onsen noot. Door hem ist dat wy barmhertichehyt vercrijghen. Hy ist in eender somma die daer een voorspraeck is voor God sijnen Vader/ hem onse gebeden voordragende. Laet ons dan niet onsen toevlucht nemen tot de creatueren/ ende de selve in den tijt des noots aenroepen: laet ons God niet ontblooten van sijn eere/ die hem alleen toecoemt/ om ergens anders yemanden die te bewijsen/ maer laet ons dien patroon ende regel houden van wel te bidden/ die Jesus Christus ons

Leert

leert aent 6. des H. Euangeliums Matth. Laet ons toegaen in alle versekertheyt in de cracht des Middelampts onses Heylants Jesu Christi/ tot God onsen Vader/ vastelick vertrouwende ẽ versekert zijnde/ dat ons niet meer sal ontbreken/ ja noch veel minder/ als wy in onse schuldighe plicht. T'sal God aen sijne beloften nimmermeer ontbreken/ tot den welcken ick nu mijnen toeganck wil nemen. Matth. 6.9

Besluytende mijne redene/ so wil ick hem lof ende danck segghen/ van alle sijne uytnemende weldaden/ die ick belijde van sijne genadighe barmhertichheyt ontfangen te hebben / dat ick van den rechten wech der salicheyt gedwaelt/ ende van sijnen Tabernakel verscheyden/ my heeft gebracht in sijne kercke/ verlichtende de ooghen mijns verstants/ om te genieten de claerheyt sijnes H. Euangeliums/ ende de waerheyt sijnes H. Woorts/ ẽ versaken alle dwalingen ende superstitien der kinderen der duysternisse/ in de welcke ick tot noch toe heb versmoort gheleghen.

Ick betuyge hier dan voor God/ ende sijn heylige vergaderinge/ dat ick met oprechticheyt des herten ẽ des gemoets versake voortaen alle Paperye/ alle haer superstitieuse/ Apostatische blasphemische leere/ ende alle hare grousaemheyt ende vervloecte dwalinghen/ die sy noch daghelicx is oeffende/ in de welcke ick meer dan te lange onder geschuylt hebbe / my selven nu gantsch ghevoelende genoot te wesen tot de heylsame kennisse der waerheyt: Daerom belove ick nu ende protestere voor God ende sijn gantsche Gemeynte/ voortaen te willen leven ende te sterven int geloove der Gereformeerder Kercken/ daer de waerheyt van Godes woort suyverlick vercondicht wort/ ende de Sacramenten getrouwelicken bedient/ biddende naer mijn exempel alle soorten van dorstige sielen / tot harer welvaert ende salicheyt/ haer te schicken in aller ootmoedicheyt des hertẽ/ tot de ware Cudde van desen grooten Herder / die in t'minste ghevoelen een vonckxken van de waerheyt/ sonder haer langher te laten vervoeren naer allen winden der menschen leeringhe ẽ traditien / dat het Coninckrijcke Godes/ ende des Heeren Christi/ hoe lancx soo meer toenemende / wy oock alle ten lesten moghen versamelt worden tot de vreuchde des eeuwigen levens/ door Jesum Christum onsen Heere/ den welcken met den Vader/ ende den heyligen Gheest/ zy lof/ prijs/ van eeuwicheyt tot eeuwicheyt/ Amen.

Wy onderschreven betuyghen dese verclaringhe hier boven opentlick uytghesproken te wesen desen 3. Junij 1601. nae de vermaninghe inde Fransche kercke deser stadt Leyden/ door Lowys du Bois, hier voortijts Priester ende Predicker van de Ordre van S. Franciscus in de stadt van Duynkercke.

Lucas Trelcat de Vader.
Lucas Trelcat de Soon.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK